

Handikappfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 38 motionsyrkanden om olika handikappfrågor, varav 20 från den allmänna motionstiden 2007 och 18 från den allmänna motionstiden 2008.

Samtliga motioner avstyrks, främst med hänsyn till utskottets tidigare ställningstaganden och mot bakgrund av pågående arbete på området.

Ett antal motioner som antingen tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden eller som rör förhållanden där beslutanderätten inte ligger hos riksdagen behandlas förenklat.

I betänkandet finns fem reservationer och tre särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Ökad tillgänglighet för funktionshindrade	6
Tekniska hjälpmedel för funktionshindrade	9
Teckenspråksundervisning och åtgärder till stöd för personer som stammar	11
Övriga handikappfrågor	12
Handikappfrågor – motioner som bereds förenklat	14
Reservationer	15
1. Ökad tillgänglighet för funktionshindrade, punkt 1 (s, v, mp)	15
2. Tekniska hjälpmedel för funktionshindrade, punkt 2 (s, v, mp)	15
3. Teckenspråksundervisning och åtgärder till stöd för personer som stammar, punkt 3 (v)	16
4. Övriga handikappfrågor, punkt 4 (v)	17
5. Övriga handikappfrågor, punkt 4 (mp)	17
Särskilda yttranden	18
1. Teckenspråksundervisning och åtgärder till stöd för personer som stammar, punkt 3 (s)	18
2. Handikappfrågor – motioner som bereds förenklat, punkt 5 (s)	18
3. Handikappfrågor – motioner som bereds förenklat, punkt 5 (v)	19
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	20
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	20
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	22
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 5	25

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Ökad tillgänglighet för funktionshindrade**

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:So215, 2007/08:So281, 2007/08:So298, 2007/08:So327, 2007/08:So443, 2007/08:So475, 2007/08:A301 yrkande 2, 2008/09:So355 och 2008/09:So575 yrkande 22 i denna del.

Reservation 1 (s, v, mp)

2. **Tekniska hjälpmedel för funktionshindrade**

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:So537, 2008/09:So383, 2008/09:So403, 2008/09:So418 och 2008/09:So575 yrkande 22 i denna del.

Reservation 2 (s, v, mp)

3. **Teckenspråksundervisning och åtgärder till stöd för personer som stammar**

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:So390, 2008/09:So269, 2008/09:So276, 2008/09:So377 och 2008/09:So484 yrkande 5.

Reservation 3 (v)

4. **Övriga handikappfrågor**

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:So388, 2008/09:So484 yrkande 4 och 2008/09:So558.

Reservation 4 (v)

Reservation 5 (mp)

5. **Handikappfrågor – motioner som bereds förenklat**

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 24 februari 2009

På socialutskottets vägnar

Kenneth Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth Johansson (c), Ylva Johansson (s), Cecilia Widegren (m), Magdalena Andersson (m), Christer Engelhardt (s), Marianne Kierkemann (m), Lars U Granberg (s), Jan R Andersson (m), Lennart Axelsson (s), Chatrine Pålsson Ahlgren (kd), Margareta B Kjellin (m), Elina Linna (v), Catharina Bråkenhielm (s), Thomas Nihlén (mp), Per Svedberg (s), Gunnel Wallin (c) och Maria Lundqvist-Brömster (fp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utskottet behandlar i betänkandet 20 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2007 och 18 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2008. Om inget annat anges härrör motionerna från riksmötet 2008/09.

17 motionsyrkanden bereds förenklat eftersom de rör frågor som utskottet behandlat tidigare under valperioden eller rör frågor där beslutanderätten inte ligger hos riksdagen. Dessa motioner återfinns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Ökad tillgänglighet för funktionshindrade

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår med hänvisning till pågående arbete på området motioner om översyn av lagstiftning för ökad tillgänglighet, intensifierade insatser för att nå målen i den nationella handlingsplanen för handikappolitiken, nationell tillgänglighetsdatabas m.m.

Jämför reservation 1 (s, v, mp).

Motioner

I motion 2007/08:So298 av Sinikka Bohlin och Ronny Olander (båda s) begärs ett tillkännagivande om vikten av en plan för hur ambitionen om tillgänglighet för alla ska förverkligas. Motionärerna anför att tillgänglighet är en fråga om demokrati och mänskliga rättigheter.

I motion 2007/08:So475 av Ann-Christin Ahlberg (s) begärs ett tillkännagivande om samordning vad gäller praktisk och teknisk integration för att möjliggöra ökad tillgänglighet för funktionshindrade.

I motion So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 22 delvis begärs ett tillkännagivande om besked om hur regeringen avser att gå vidare med de tillgänglighetsområden som inte blir uppfyllda före 2010 och vilka konsekvenser en utebliven tillgänglighetsanpassning kan få.

I motion 2007/08:So215 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) begärs ett tillkännagivande om en samlad översyn av lagstiftningen för att uppnå en ökad tillgänglighet för synskadade med ledarhund.

I motion 2007/08:A301 av Annie Johansson (c) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om intensifierade insatser för att målen i den nationella handlingsplanen för handikappolitik ska kunna uppnås.

I motion 2007/08:So327 av Christer Winbäck (fp) begärs ett tillkännagivande om åtgärder för att undanröja hinder för funktionshindrade, motverka utanförskap och skapa förutsättningar även för funktionshindrade att förverkliga sina drömmar.

I motionerna 2007/08:So443 och So355 av Maria Lundqvist-Brömster m.fl. (fp) begärs ett tillkännagivande om att inrätta en nationell tillgänglighetsdatabas. Motionären anför att en sådan databas, som i dag finns på regional nivå på vissa platser i landet, ger en tydlig och konkret information om tillgängligheten i olika verksamheter och på olika platser.

I motion 2007/08:So281 av Désirée Pethrus Engström (kd) begärs ett tillkännagivande om att se över de nuvarande möjligheterna att boka och nyttja en ledsagare för resor, vilka enligt motionären i dag är alltför begränsade.

Bakgrund och tidigare behandling

Av 3 kap. 18 § andra stycket plan- och bygglagen (1987:10) (PBL) framgår att allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader ska vara tillgängliga för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga i den utsträckning som följer av föreskrifter meddelade med stöd av PBL. I 17 kap. 21 a § PBL anges vidare att enkelt avhjälpna hinder mot tillgängligheten i byggnader som innehåller lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser ska undanröjas i den utsträckning som följer av föreskrifter meddelade med stöd av PBL.

Riksdagen beslutade år 2000 om en nationell handlingsplan för handikappolitiken (prop. 1999/2000:79, bet. 1999/2000:SoU14, rskr. 1999/2000:240). Ett av de övergripande målen är att samhället senast till utgången av 2010 är utformat så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet. Det rör sig här bl.a. om tillgänglighet i den fysiska miljön och om tillgång till information och möjlighet till kommunikation. Det handikappolitiska arbetet ska särskilt inriktas på att identifiera och undanröja hinder för full delaktighet i samhället för människor med funktionshinder, att förebygga och bekämpa diskriminering mot personer med funktionshinder och att ge barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder förutsättningar för självständighet och självbestämmande. Varje sektor i samhället har ett ansvar och uppdrag att göra sin verksamhet tillgänglig för alla.

Myndigheten för handikappolitisk samordning (Handisam) inrättades den 1 januari 2006 och har i uppdrag bl.a. att följa upp myndigheternas tillgänglighetsarbete. Handisam ska dessutom verka pådrivande för att arbetet med att göra samhället tillgängligt drivs framåt. Handisam har för närvarande bl.a. i uppdrag att göra en kartläggning av hur landets kommuner och landsting arbetar med tillgänglighetsdatabaser och vid behov föreslå en harmonisering. Uppdraget, som genomförs i samarbete med Boverket och Sveriges Kommuner och Landsting, ska redovisas senast den 31 mars 2009. Handisam ska vidare senast den 1 juli 2009 till regeringen lämna en samordnad rapportering av de olika sektorsmyndigheternas tillgänglighetsarbete.

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning trädde i kraft den 3 maj 2008. Konventionen tillhör de centrala konventionerna om mänskliga rättigheter och har till syfte att undanröja hinder för personer med funktionsnedsättning att åtnjuta sina mänskliga rättigheter. Sverige tillträdde i december 2008 både konventionen och ett fakultativt

protokoll som innebär en möjlighet för den som upplever sig ha fått sina rättigheter enligt konventionen kränkta att klaga till en övervakningskommitté.

Regeringen och SKL har under hösten 2008 tagit fram en strategi för att påskynda arbetet med att förbättra tillgängligheten och uppnå de mål som ställts upp till utgången av 2010. Vidare ska Boverket och SKL under 2009 och 2010 genomföra en informationsatsning i landets kommuner och landsting om enkelt avhjälpna hinder och om kommunernas tillsynsansvar. Även länsstyrelserna genomför satsningar för att göra länen mer tillgängliga för personer med funktionsnedsättningar. I oktober 2009 väntas en gemensam rapport från landets länsstyrelser med en redovisning av dessa insatser och vilka resultat de åstadkommit.

LSS-kommittén lämnade i sitt slutbetänkande Möjlighet att leva som andra (SOU 2008:77) i augusti 2008 sin redovisning av översynen av bl.a. lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och hur denna lag fungerar som redskap för att uppnå de handikappolitiska målen. Kommittén konstaterar bl.a. att för att målen om delaktighet och jämlika levnadsvillkor ska nås krävs att handikapperspektivet genomförs i alla samhällssektorer och att det beaktas i statens, landstingens och kommunernas planering. Kommitténs förslag bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Ledarhundar är benämningen på de assistanshundar vars uppgift är att leda människor med synfel. Ledarhundar har tillträde till många olika miljöer där hundar och andra djur annars inte får vistas, såsom många myndigheters lokaler, Apoteket och andra offentliga lokaler samt, om ägaren medger det, till livsmedelsbutiker och restauranger.

Ledsagarservice är enligt 9 § LSS en av de insatser för särskilt stöd och särskild service som kan beviljas enligt lagen. En ledsagare följer med den funktionshindrade på resor för att möjliggöra exempelvis idrottsaktiviteter, deltagande i kulturarrangemang och inköp.

Motioner om tillgänglighet för funktionshindrade behandlades senast av utskottet i betänkande 2006/07:SoU4 Handikappfrågor. Utskottet uttalade då bl.a. följande (s. 11):

Utskottet anser det mycket angeläget att tillgängligheten i samhället ökas för såväl fysiskt som psykiskt funktionshindrade, barn som vuxna. Utskottet delar vidare motionärernas och regeringens uppfattning att det behövs en kraftsamling för att uppnå målen för tillgänglighet i handlingsplanen till 2010. Utskottet ser därför positivt på det arbete som bedrivs på området. Handisam, som samordnare, men även Boverket och de övriga sektorsmyndigheterna spelar i detta sammanhang utomordentligt viktiga roller för att driva arbetet med att uppnå målen för handlingsplanen framåt. De av riksdagen nyligen beslutade förstärkningarna av resurserna till psykiatrin, liksom de förslag som lämnas i Nationella psykiatrisamordningens slutrapport, är viktiga för att bidra till att öka tillgängligheten för psykiskt funktionshindrade. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet inte att riksdagen bör ta några initiativ med anledning av vad som anförs i motionerna [...].”

Med anledning av motionsyrkanden av bl.a. Lars Ohly m.fl. (v) med förslag om att anvisa medel i budgeten för 2009 till ett nytt anslag för tillgänglighetsåtgärder anförde utskottet (bet. 2008/09:SoU1 s. 76) att arbetet med att göra Sverige tillgängligt kräver åtgärder inom många områden och att uppföljningar har visat att mycket har åstadkommit sedan handlingsplanen beslutades men att arbetet behöver intensifieras inom vissa områden för att målen ska nås. Utskottet – som noterade dels att Boverket i budgetpropositionen föreslagits få ökade resurser för arbetet med enkelt avhjälpta hinder, dels att regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting inlett ett samarbete för att intensifiera tillgänglighetsarbetet – anförde vidare att det delar regeringens bedömning att en förutsättning för ett framgångsrikt agerande är att fler aktörer engagerar sig i tillgänglighetsarbetet och att kommunerna har en nyckelroll i detta arbete. Utskottet ställde sig dock inte bakom motionsyrkandet om ett nytt anslag för en satsning på ökad tillgänglighet.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare har uttalat är det en mycket angelägen fråga att skapa ett samhälle som är tillgängligt för alla, även personer med någon form av funktionsnedsättning. Alla sektorer i samhället har ett ansvar för att de mål som satts upp i den av riksdagen beslutade nationella handlingsplanen för handikappolitiken blir uppfyllda. Det pågår också många projekt, insatser och utvärderingar som ska redovisas under detta år. Mot bakgrund av det intensiva arbete som pågår på detta område anser utskottet inte att riksdagen bör ta några initiativ med anledning av motionerna 2007/08:So215 (m), 2007/08:So281 (kd), 2007/08:So298 (s), 2007/08:So327 (fp), 2007/08:So443 (fp), 2007/08:So475 (s), 2007/08:A301 (c) yrkande 2, So355 (fp) och So575 (s) yrkande 22 delvis. Motionerna avstyrks.

Tekniska hjälpmedel för funktionshindrade

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår, dels med hänvisning till att detta är frågor för sjukvårdshuvudmännen, dels mot bakgrund av bl.a. pågående försöksverksamhet inom hjälpmedelsområdet, motioner om tillgång till olika hjälpmedel, en nationell strategi för att möta ett växande hjälpmedelsbehov m.m.

Jämför reservation 2 (s, v, mp).

Motioner

I motionerna 2007/08:So537 och So403 av Thomas Bodström (s) begärs ett tillkännagivande om kostnadsfri och snabbare tillgång till hörapparat.

I motion So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 22 delvis begärs ett tillkännagivande om behovet av en nationell strategi för att möta ett växande hjälpmedelsbehov och om att regeringen bör återkomma med förslag på en intensifierad och utvecklad rekrytering av personliga ombud.

I motion So383 av Désirée Liljevall (s) begärs ett tillkännagivande om att utreda hur datoriserade och andra tekniska hjälpmedel kan göras mer tillgängliga för personer med läs- och skrivsvårigheter.

I motion So418 av Lennart Axelsson (s) begärs ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att förskriva Internettjänster som hjälpmedel för funktionshindrade.

Bakgrund

Enligt 3 b § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) ska landstingen erbjuda dem som är bosatta inom landstinget eller som är kvarskrivna enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) och stadigvarande vistas där bl.a. hjälpmedel för funktionshindrade. Riktlinjer för när ett hjälpmedel ska förskrivas varierar mellan olika landsting i landet.

Hjälpmedelsinstitutet har i november 2008 fått i uppdrag att i samverkan med Post- och telestyrelsen och SKL genomföra en informationsinsats inom området elektronisk kommunikation. Uppdraget innebär bl.a. att ge landstingen stöd vid upphandlingen av utrustning för kommunikationshjälpmedel för hörselskadade, blinda m.fl. och att ge brukarna information om vilka tekniska och elektroniska hjälpmedel som erbjuds. Hjälpmedelsinstitutet har vidare fått i uppdrag att samordna genomförandet av den treåriga försöksverksamheten Fritt val av hjälpmedel för personer med funktionshinder. Försöksverksamheten syftar till att pröva hur den enskilde kan ges ökad möjlighet att själv välja hjälpmedel. Verksamheten ska avslutas den 31 december 2009.

Utskottets ställningstagande

Tekniska och andra hjälpmedel innebär ett ofta mycket värdefullt stöd för personer med funktionsnedsättning och kan öka förutsättningarna för att dessa personer ska få möjlighet att leva och fungera i samhället på samma villkor som andra människor. Enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) är det landstingens uppgift att erbjuda bl.a. dem som är bosatta inom landstingen hjälpmedel. Exempel på sådana hjälpmedel är hörapparat och rullator. Behovsprövningen och beslutsfattandet i dessa ärenden tillfaller landstinget. Utskottet noterar vidare att regeringen har beslutat att ge Hjälpmedelsinstitutet i uppdrag att under 2009 utveckla och informera om bra hjälpmedel för människor med psykiska funktionsnedsättningar. Mot denna bakgrund och med hänsyn till Hjälpmedelsinstitutets pågående uppdrag och försöksverksamhet anser utskottet att riksdagen inte bör ta några initiativ med anledning av motionerna 2007/08:So537 (s), So383 (s), So403 (s), So418 (s) och So575 (s) yrkande 22 delvis. Motionerna avstyrks.

Teckenspråksundervisning och åtgärder till stöd för personer som stammar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om teckenspråksundervisning och åtgärder till stöd för personer som stammar.

Jämför reservation 3 (v) och särskilt yttrande 1 (s).

Motioner

I motion So269 av Lennart Axelsson (s) begärs ett tillkännagivande om att inte bara döva utan även hörselskadade barn ska ges rätt till teckenspråksundervisning. I motion So276 av Peter Hultqvist och Carin Runeson (båda s) begärs ett tillkännagivande om att barn med hörselskada ska erbjudas undervisning i teckenspråk senast i årskurs tre i grundskolan. Motionärerna anför att tidig undervisning i teckenspråk ger en ökad delaktighet i samhället och att kunskaper i teckenspråk även ger ökade förutsättningar för att utveckla även de svenskspråkiga kunskaperna.

I motionerna 2007/08:So390 och So377 av Hans Backman (fp) begärs ett tillkännagivande om åtgärder för att underlätta situationen för personer som stammar. Motionären anför att tillgången till logopedier och talpedagoger samt andra hjälpmedel kan underlätta för den som stammar och att problemen kan minska med tidiga insatser. Ett likalydande yrkande finns i motion So484 av Elina Linna m.fl. (v) yrkande 5.

Bakgrund

Utbildningen för barn och ungdomar som på grund av dövhet eller hörselskada inte kan gå i grundskola eller sarskola ska enligt 3 kap. 3 § tredje stycket skollagen (1985:1100) ske i specialskola. Ett mål för specialskolundervisningen är att varje elev ska bli tvåspråkig. Teckenspråksundervisning ges vidare till föräldrar till barn som är beroende av teckenspråk (förordning [1997:1158] om statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar). Även syskon till hörselskadade barn och barn till hörselskadade vuxna har rätt till kostnadsfri utbildning i teckenspråk.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som konstaterar att barn som på grund av hörselskada inte kan tillgodogöra sig den vanliga skolundervisningen ska erbjudas undervisning i specialskola där målet är att barnet ska bli tvåspråkigt, dvs. behärska både teckenspråk och talat språk, anser inte att riksdagen bör ta några initiativ med anledning av motionerna So269 (s) och So276 (s). Motionerna avstyrks. Frågor om hjälpmedel och andra åtgärder till stöd för personer som stammar är en fråga för sjukvårdshuvudmännen och vad som anförts i

motionerna 2007/08:So390 (fp), So377 (fp) och So484 (v) yrkande 5, föranleder enligt utskottet inte att riksdagen bör ta något initiativ. Motionerna avstyrks.

Övriga handikappfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår, mot bakgrund av pågående arbete, motioner om tillgången till bl.a. kontaktpersoner och ledsagare, anmälningar enligt den s.k. lex Sarah m.m.

Jämför reservationerna 4 (v) och 5 (mp).

Motioner

I motion So388 av Solveig Hellquist (fp) begärs ett tillkännagivande om att utreda hur bristen på kontaktpersoner, gode män, ledsagare och andra ”frivilligarbetare” ska lösas. Motionären anför att heltidstjänster av detta slag bör införas så att den som åtar sig uppdraget kan leva på sin lön.

I motion So558 av Mehmet Kaplan (mp) begärs ett tillkännagivande om att reglera att den som utför ett uppdrag som personlig assistent inte samtidigt ska kunna vara god man eller förvaltare för samma person. Det finns enligt motionären en risk för intressekonflikt om samma person är både personlig assistent och god man eller förvaltare – ett förbud mot sådana dubbla uppdrag skulle därmed stärka den funktionshindrades rättsställning.

I motion So484 av Elina Linna m.fl. (v) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för att anmälningar enligt lex Sarah när det gäller tillämpningen av LSS ska göras till länskonsulenter. Motionären anför att anmälningarna bör göras till en helt fristående och opartisk part.

Bakgrund

”Lex Sarah” innebär, såvitt här är aktuellt, att var och en som fullgör uppgifter enligt LSS ska enligt 24 a § i denna lag vaka över att de personer som får insatser enligt lagen får gott stöd och god service och lever under trygga förhållanden. Den som uppmärksammar eller får kännedom om ett allvarligt missförhållande som rör en enskild med LSS-insatser ska genast anmäla detta till berörd nämnd inom kommunen eller landstinget. Om inte missförhållandet avhjälps utan dröjsmål ska nämnden anmäla förhållandet till tillsynsmyndigheten.

I detta sammanhang kan regeringens nyligen beslutade lagrådsremiss angående en ny organisation för tillsyn av socialtjänsten nämnas. I remissen föreslås länsstyrelsernas tillsyns- och tillståndsverksamhet föras över till Socialstyrelsen och samordnas med Socialstyrelsens tillsyn av hälso-

och sjukvården. Socialstyrelsen föreslås få rätt att inspektera verksamheter som står under myndighetens tillsyn och att utfärda förelägganden om att avhjälpa missförhållanden som har betydelse för enskildas möjligheter att få de insatser de har rätt till. Lagändringarna föreslås i huvudsak träda i kraft den 1 januari 2010.

Av 9 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) följer att som insatser enligt lagen avses bl.a. ledsagarservice och biträde av kontaktperson. God man kan enligt 11 kap. 4 § föräldrabalken förordnas för den som på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person. Om någon som befinner sig i en sådan situation som avses i 11 kap. 4 § är ur stånd att vårda sig eller sin egendom, får rätten enligt 11 kap. 7 § besluta att förordna en förvaltare för honom eller henne. Den som fullgör uppdrag av detta slag har inte en anställning och får inte lön. I stället betalas arvode och ersättning för utlägg ut. Den som utses till god man eller förvaltare ska enligt 11 kap. 12 § föräldrabalken vara en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna. Den som är underårig eller som själv är ställd under förvaltarskap får inte vara god man eller förvaltare. I övrigt saknas lagreglerade inskränkningar i behörigheten att förordnas som god man eller förvaltare.

Utskottets ställningstagande

Den s.k. lex Sarah-bestämmelsen innebär ett värdefullt och viktigt inslag i arbetet för att garantera en god omvårdnad till personer som är i behov av stöd och hjälp. Frågor om tillsyn av verksamhet enligt bl.a. socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade på ett övergripande plan är nu föremål för en lagrådsremiss och en proposition har aviserats till den 17 mars 2009. Länsstyrelsernas tillsyns- och tillståndsverksamhet ska enligt förslagen föras över till Socialstyrelsen och samordnas med tillsynen av hälso- och sjukvården. Arbetet med denna reform bör inte föregripas, varför motion So484 (v) yrkande 4 avstyrks. Vidare bör den pågående beredningen av LSS-kommitténs förslag, som bl.a. innehåller överväganden i frågor som rör personlig assistans, avvaktas. Motionerna So388 (fp) och So558 (mp) avstyrks därför.

Handikappfrågor – motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (s, m, kd, v, mp) som tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, eller som rör förhållanden där beslutanderätten inte ligger hos riksdagen.

Jämför särskilda yttrandena 2 (s) och 3 (v).

Utskottets ställningstagande

De i bilaga 2 upptagna motionsförslagen, 17 motionsyrkanden, rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden. Detta har gjorts i februari 2007 i betänkande 2006/07:SoU4 Handikappfrågor. Riksdagen avslog i enlighet med utskottets förslag motionsyrkandena. Utskottet ser ingen anledning att nu göra en annan bedömning. Utskottet avstyrker vidare ett motionsyrkande, även det upptaget i bilaga 2, som rör en fråga där beslutanderätten inte ligger hos riksdagen.

Reservationer

1. **Ökad tillgänglighet för funktionshindrade, punkt 1 (s, v, mp)**

av Ylva Johansson (s), Christer Engelhardt (s), Lars U Granberg (s), Lennart Axelsson (s), Elina Linna (v), Catharina Bråkenhielm (s), Thomas Nihlén (mp) och Per Svedberg (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:So298 och 2008/09:So575 yrkande 22 i denna del och avslår motionerna 2007/08:So215, 2007/08:So281, 2007/08:So327, 2007/08:So443, 2007/08:So475, 2007/08:A301 yrkande 2 och 2008/09:So355.

Ställningstagande

Tillgänglighet är en av de viktigaste förutsättningarna för alla människors möjligheter till jämlikhet och full delaktighet i samhället. Riksdagen beslutade år 2000 om en handlingsplan för handikappolitiken med målet att Sverige ska vara tillgängligt för funktionshindrade 2010. Varje sektor i samhället har ett ansvar att göra sin verksamhet tillgänglig för alla. De utvärderingar och redovisningar som har gjorts visar att mycket är gjort för att målen ska nås, men också att mycket återstår. Regeringen har själv uttalat att det inte kommer att bli möjligt att nå målen fram till 2010. Regeringen måste därför återkomma med besked om hur man tänker gå vidare efter 2010 med de områden som inte blir klara och vilka konsekvenser en utebliven anpassning av tillgängligheten kan få. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2. **Tekniska hjälpmedel för funktionshindrade, punkt 2 (s, v, mp)**

av Ylva Johansson (s), Christer Engelhardt (s), Lars U Granberg (s), Lennart Axelsson (s), Elina Linna (v), Catharina Bråkenhielm (s), Thomas Nihlén (mp) och Per Svedberg (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:So575 yrkande 22 i denna del och avslår motionerna 2007/08:So537, 2008/09:So383, 2008/09:So403 och 2008/09:So418.

Ställningstagande

För att personer med funktionsnedsättning ska ges möjlighet att verka i vardagen på samma villkor som människor utan funktionsnedsättning krävs ofta att olika former av hjälpmedel ingår som en del i vården och rehabiliteringen. Hjälpmedelsvolymerna och kostnaderna för hjälpmedel har ökat kraftigt. Mot denna bakgrund anser vi att regeringen måste formulera en nationell strategi för hur ett växande hjälpmedelsbehov ska mötas. Vidare behövs förslag på hur arbetet med att rekrytera personliga ombud kan intensifieras och utvecklas. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3. Teckenspråksundervisning och åtgärder till stöd för personer som stammar, punkt 3 (v)

av Elina Linna (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:So390, 2008/09:So269, 2008/09:So276, 2008/09:So377 och 2008/09:So484 yrkande 5.

Ställningstagande

Barn med hörselnedsättning har ett handikapp som kan förhindra full delaktighet i samhället. Inte bara döva utan även hörselskadade barn har behov av teckenspråk. Därför är det viktigt att redan i tidig ålder få lära sig teckenspråk och att bli tvåspråkig, dvs. att behärska både svenska och teckenspråk. Goda kunskaper i teckenspråk ökar dessutom förutsättningarna för att även utveckla de svenskspråkiga kunskaperna. Alla hörselskadade barn måste därför få möjlighet att senast i grundskolans årskurs tre erbjudas teckenspråksundervisning. Att stamma innebär ett handikapp i den vardagliga kontakten med samhället. Tillgång till logopedier och talpedagoger samt hjälpmedel underlättar situationen för personer som stammar. I vilken utsträckning sådan hjälp erbjuds varierar dock över landet. Socialstyrelsen ska därför få i uppdrag att klargöra rätten till hjälpmedel för stammare och att dessa hjälpmedel ingår i landstingens ansvar. Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4. Övriga handikappfrågor, punkt 4 (v)

av Elina Linna (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:So484 yrkande 4 och avslår motionerna 2008/09:So388 och 2008/09:So558.

Ställningstagande

Skyldigheten enligt "Lex Sarah" att anmäla allvarliga missförhållanden i vården av äldre och personer med funktionsnedsättning syftar till att säkra att dessa personer får en god omvårdnad och lever under trygga förhållanden. De nya föreskrifter och allmänna råd som trädde i kraft den 10 juli 2009 syftar till att förtydliga innehållet i lex Sarah. Anmälningarna borde dock gå till en helt fristående part. Socialstyrelsen bör därför ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för att anmälningar gällande LSS enligt lex Sarah ska göras till länskonsulenter. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5. Övriga handikappfrågor, punkt 4 (mp)

av Thomas Nihlén (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:So558 och avslår motionerna 2008/09:So388 och 2008/09:So484 yrkande 4.

Ställningstagande

Det är i dag möjligt att vara anställd som personlig assistent åt en person och samtidigt vara dennes gode man eller förvaltare. Det kan emellertid finnas en påtaglig intressekonflikt mellan vad som är brukarens bästa och vad som är den gode mannens eller förvaltarens intresse. En lagregel bör införas med innebörden att en person som arbetar som personlig assistent inte samtidigt kan vara god man eller förvaltare för samma brukare. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Teckenspråksundervisning och åtgärder till stöd för personer som stammar, punkt 3 (s)

Ylva Johansson (s), Christer Engelhardt (s), Lars U Granberg (s), Lennart Axelsson (s), Catharina Bråkenhielm (s) och Per Svedberg (s) anför:

Barn med hörselnedsättning har ett handikapp som kan förhindra full delaktighet i samhället. Inte bara döva utan även hörselskadade barn har därför behov av teckenspråk så att de kan växla mellan tal och teckenspråk. Tvåspråkiga barn är både friare och säkrare, eftersom de kan välja kommunikationssätt beroende på omständigheterna. Valfriheten är en trygghet. Också senare i livet är teckenspråkskunskaper en värdefull tillgång vid exempelvis studier och i arbetslivet. Teckenspråket är dessutom en bra försäkring om hörseln försämras senare i livet, eftersom det ofta är mycket svårare för en vuxen person att lära sig ett nytt språk än för ett barn. Därför är det viktigt att redan i tidig ålder få lära sig teckenspråk. Alla hörselskadade barn bör därför få möjlighet att delta i teckenspråksundervisning. Vi avser att följa utvecklingen i denna fråga och förbehåller oss rätten att återkomma till den. Vi avstår dock från att i förekommande fall ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

2. Handikappfrågor – motioner som bereds förenklat, punkt 5 (s)

Ylva Johansson (s), Christer Engelhardt (s), Lars U Granberg (s), Lennart Axelsson (s), Catharina Bråkenhielm (s) och Per Svedberg (s) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. Då det gäller motionsförslagen hänvisar vi till tidigare ställningstaganden av Socialdemokraternas företrädare i motsvarande frågor i betänkande 2006/07:SoU4. Vi vidhåller de synpunkter som framförts i det sammanhanget men avstår från att i förekommande fall på nytt ge uttryck för avvikande uppfattning i en reservation. Även då det gäller Socialdemokraternas motionsyrkande om behovet av en koordinator för familjer med funktionshindrade barn som har kontakt med många olika huvudmän avstår vi från att reservera oss. Vi vidhåller dock vår uppfattning att samhället som helhet måste bli bättre på att samordna sina insatser kring människor med olika former av funktionsnedsättningar.

3. Handikappfrågor – motioner som bereds förenklad, punkt 5 (v)

Elina Linna (v) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. Då det gäller motionsförslagen hänvisar jag till tidigare ställningstaganden av Vänsterpartiets företrädare i motsvarande frågor i betänkande 2006/07:SoU4. Jag vidhåller de synpunkter som framförts i det sammanhanget men avstår från att i förekommande fall på nytt ge uttryck för avvikande uppfattning i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:So215 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en samlad översyn av relevanta lagar för att göra det möjligt för ledarhundsförare att få full delaktighet i och tillgänglighet till samhället.

2007/08:So281 av Désirée Pethrus Engström (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn gällande möjligheten att boka och nyttja ledsagare

2007/08:So298 av Sinikka Bohlin och Ronny Olander (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om design för alla.

2007/08:So302 av Jasenko Omanovic och Hans Stenberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om glasögon för barn.

2007/08:So305 av Fredrik Olovsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om riktlinjer till landstingen angående bidrag till barns glasögon.

2007/08:So306 av Anneli Särnblad och Carin Runeson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skillnaderna i bidragssystemen för glasögon till barn och ungdom.

2007/08:So327 av Christer Winbäck (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om funktionshindrades situation.

2007/08:So363 av Christina Oskarsson och Jörgen Hellman (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över regelverket för kostnader för glasögon till barn.

2007/08:So381 av Lars Ohly m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att belysa den totala ekonomiska situationen för personer med funktionshinder i enlighet med det tillkännagivande som riksdagen lämnade till regeringen i bred politisk enighet år 2000, vilket är särskilt angeläget efter försämringarna i socialförsäkringssystemet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör kostnadsberäkna och genomföra Hjälpmedelsutredningens förslag undantaget höjningen av högkostnadsskyddet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att klargöra rätten till sexhjälpmedel och att dessa hjälpmedel bör ingå i landstingens ansvar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör överväga vilka åtgärder som krävs så att taltjänsten byggs ut i hela landet.

2007/08:So390 av Hans Backman (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att vidta åtgärder som innebär att de stammandes situation kan underlättas.

2007/08:So443 av Maria Lundqvist-Brömster m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta en nationell tillgänglighetsdatabas.

2007/08:So475 av Ann-Christin Ahlberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av samordning vad avser allas rätt att delta i samhället.

2007/08:So491 av Jasenko Omanovic och Agneta Lundberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillgängligheten för funktionshindrade.

2007/08:So530 av Sven Gunnar Persson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att nå målen i den nationella handlingsplanen för handikappolitik.

2007/08:So537 av Thomas Bodström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillgång till hörapparat.

2007/08:So540 av Yvonne Andersson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om glasögon till barn.

2007/08:A301 av Annie Johansson (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka tillgängligheten för funktionshindrade.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:So248 av Anneli Särnblad och Carin Runeson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över bidrag till glasögon för barn.

2008/09:So269 av Lennart Axelsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hörselskadade barns rätt till teckenspråk.

2008/09:So276 av Peter Hultqvist och Carin Runeson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barn med hörselskador har rätt till tvåspråkighet, dvs. behärska både svenska och teckenspråk.

2008/09:So305 av Jasenko Omanovic och Hans Stenberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av dagens system för subvention av barns glasögon.

2008/09:So307 av Fredrik Olovsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om riktlinjer angående stöd till barns glasögon.

2008/09:So308 av Jasenko Omanovic och Agneta Lundberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillgängligheten för funktionshindrade.

2008/09:So355 av Maria Lundqvist-Brömster (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta en nationell tillgänglighetsdatabas.

2008/09:So377 av Hans Backman (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att vidta åtgärder som medför att de stammandes situation underlättas.

2008/09:So383 av Désirée Liljevall (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stimulera möjligheten att förskriva tjänster som hjälpmedel för funktionshindrade.

2008/09:So388 av Solveig Hellquist (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur bristen på kontaktpersoner, gode män, ledsagare och andra personer till frivilliga samhällsupdrag ska lösas.

2008/09:So399 av Leif Pettersson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge familjer som har barn med funktionsnedsättning rätt till en koordinator som kan vägleda till rätt stöd.

2008/09:So403 av Thomas Bodström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bättre tillgänglighet för hörselskadade.

2008/09:So418 av Lennart Axelsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätten för människor med läs- och skrivsvårigheter att få tillgång till tekniska hjälpmedel.

2008/09:So480 av Anne Marie Brodén (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om glasögon till barn.

2008/09:So484 av Elina Linna m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för att reglera att anmälningar enligt lex Sarah ska göras till länskonsulenterna när det gäller LSS.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att frågan om hjälpmedel för stammare bör ses över.

2008/09:So558 av Mehmet Kaplan (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en lagregel bör införas med innebörden att en person som arbetar som personlig assistent inte samtidigt kan vara god man eller förvaltare för samma person.

2008/09:So575 av Ylva Johansson m.fl. (s):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillgänglighet för funktionshindrade.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 5

Motion	Motionärer	Yrkanden
5. Handikappfrågor – motioner som bereds förenklat		
2007/08:So302	Jasenko Omanovic och Hans Stenberg (båda s)	
2007/08:So305	Fredrik Olovsson (s)	
2007/08:So306	Anneli Särnblad och Carin Runeson (båda s)	
2007/08:So363	Christina Oskarsson och Jörgen Hellman (båda s)	
2007/08:So381	Lars Ohly m.fl. (v)	1–4
2007/08:So491	Jasenko Omanovic och Agneta Lundberg (båda s)	
2007/08:So530	Sven Gunnar Persson (kd)	
2007/08:So540	Yvonne Andersson (kd)	
2008/09:So248	Anneli Särnblad och Carin Runeson (båda s)	
2008/09:So305	Jasenko Omanovic och Hans Stenberg (båda s)	
2008/09:So307	Fredrik Olovsson (s)	
2008/09:So308	Jasenko Omanovic och Agneta Lundberg (båda s)	
2008/09:So399	Leif Pettersson (s)	
2008/09:So480	Anne Marie Brodén (m)	